

DOI: 10.52363/passa-2021.2-13

UDC: 351

dr inż. Wojciech Staniuk

HISTORIA POWOŁANIA NATIONAL CENTER FOR FORENSIC SCIENCE JAKO PRZYKŁAD WYKORZYSTANIA POTENCJAŁU NAUKOWO-AKADEMICKIEGO

Obecna sytuacja polskich ośrodków akademickich wymaga od władz uczelni poszukiwania nowych obszarów działania, dróg rozwoju i współpracy. Podobne trudności dotyczą także szkolnictwo wyższe w innych krajach. Jak pokazuje historia, jednym ze skutecznych sposobów wyjścia z trudnej sytuacji jest aktywne włączenie się w działalność systemów obronności i reagowania kryzysowego państwa. Właśnie taką drogę obrały władze i rada nadzorcza Uniwersytetu w Orlando na Florydzie.

The National Center for Forensic Science – NCFS (Narodowe Centrum Nauk Sądowych) powołano do życia 17 marca 1997 roku, gdy National Institute of Justice – NIJ (Narodowy Instytut Sprawiedliwości) i University of Central Florida - UCF (Uniwersytet Środkowej Florydy) w Orlando, zawarły “Porozumienia o współpracy”. Porozumienie poprzedziła Inicjatywa Legislacyjna Podkomisji Izby Reprezentantów d/s Kryminalnych (United States House of Representatives Subcommittee on Crime) wskazująca Uniwersytet UCF jako przyszłą siedzibę NCFS.

Od momentu utworzenia, władze Uniwersytetu UCF ściśle współpracowały z reprezentantami Podkomisji Izby Reprezentantów nad pozyskaniem przez Narodowy Instytut Sprawiedliwości NIJ dodatkowych, federalnych funduszy celowych. Ta aktywność przełożyła się na szerokie planowanie oraz rozbudowę aktywów Krajowego Centrum NCFS – i samego Uniwersytetu, które wydatnie wpłynęły na zdolność identyfikowania i zwalczania zdarzeń kryminalnych. Dostosowano także ustawodawstwo federalne, dzięki czemu włączono laboratoria NCFS w system walki z przestępczością.

Projekt organizacyjny zakładał zgromadzenie specjalistów oraz przygotowanie zaplecza analityczno-laboratoryjnego, służącego wsparciu organów dochodzeniowo- śledczych. Dzięki temu, w ramach Centrum NCFS powołano Technical Working Group for Fire and Explosions – TWGFEX (Techniczną Grupę Roboczą ds. Środków Zapalających i Wybuchowych), w kompetencjach której zapisano odpowiedzialność za wypracowywanie metod i wytycznych dla organów prowadzących śledztwa powybuchowe i pożarowe.

Zadaniem Grupy Technicznej TWGFEX (we współpracy z innymi ekspertami) jest opracowywanie instrukcji, które publikuje i dystrybuuje Narodowy Instytut Sprawiedliwości NIJ na poziomie federalnym, stanowym i lokalnym. Z kolei Krajowe Centrum NCFS dostarcza organom ścigania specjalistyczne szkolenia, badania oraz narzędzia do skutecznego prowadzenia śledztw. Wysoko na liście potrzeb – spełnionych przez NCFS, było stworzenie i utrzymywanie Ignitable and Liquid Reference Collection – IRLC (kolekcja wzorców płynnych środków zapalających i łatwopalnych) stanowiących odniesienie dla analiz laboratoryjnych. Próbk

cieczy łatwopalnych pochodzą z produktów ropopochodnych dostępnych i dystrybuowanych na terenie USA i innych krajów. Każdy wzorzec jest instrumentalnie oznaczony i opisany przy użyciu chromatografii gazowej, a wyniki są zamieszczone w internetowej bazie danych. Z zasobów korzystają służby kryminalne i specjalne. Jeżeli zabezpieczone podczas śledztwa próbki dowodowe są zgodne ze wzorcem z bazy IRLC, analitycy mogą scharakteryzować środki, materiały i sposoby ich użycia. Możliwa jest także konsultacja techniczna ze specjalistami z NCFS-IRLC oraz otrzymanie materiałów do analiz scenariuszy przestępstwa. Ma to wpływ na sprawność i szybkość pracy nad przygotowaniem materiałów procesowych.

Swoją działalnością Narodowe Centrum NCFS wspiera służby kryminalne poprzez prowadzenie współpracy i stałej wymiany informacji ze środowiskami naukowymi, akademickimi, rządowymi i biznesowymi. Przekłada się to na rozwój procesów i procedur śledczych, identyfikację potrzeb laboratoryjnych i analityczno-badawczych, których zwiększona efektywność ma wpływ na szybkość reagowania na nowe formy przestępstw i zamachów. Przykładem może być współpraca Narodowego Centrum Nauk Sądowych NCFS z National Forensic Science Technology Center – NFSTC (Narodowe Centrum Technologii Badań Sądowych). Jego wynikiem było utworzenie w 1999 r. – w ramach Grupy Technicznej TWGFEX, czterech komitetów:

1. Komitetu ds. Norm i Protokołów,
2. Komitetu Szkolenia i Edukacji,
3. Komitetu ds. Bezpieczeństwa Pracy,
4. Komitetu Certyfikacji.

Każdy komitet jest odpowiedzialny za identyfikację potrzeb środowiska dochodzeniowo-śledczego i rekomendowanie strategii ich zaspokajania. Powołano także Sekcję – Laboratorium, w składzie:

1. Grupa Materiałów Wybuchowych - Procedury i Standardy,
2. Grupa Materiałów Wybuchowych – Szkolenia i Edukacja,
3. Grupa Materiałów Wybuchowych – Baza danych,
4. Grupa Środków Zapalających – Procedury i Standardy,
5. Grupa Środków Zapalających – Szkolenia i Edukacja,
6. Grupa Środków Zapalających – Baza danych.

Wynikiem kilkuletniej aktywności Narodowego Centrum Nauk Sądowych NCFS jest wydanie licznych podręczników, opracowań, instrukcji, zaleceń oraz programów badawczych, z których najważniejszymi są: Podręcznik prowadzenia śledztwa powybuchowego, Analizy CBRNE (Chemical, Biological, Radiological, Nuclear, and Explosives), Basic Fire Debris Analysis, High Explosives Materials (Wysokoenergetyczne Materiały Wybuchowe)³. Niebagatelny był także wkład specjalistów w opracowanie i uruchomienie przez Federal Emergency Management Agency – FEMA (Federalną Agencję Zarządzania Kryzysowego) oprogramowania Intelligence Management System (tzw. „DFuze”).

Dzięki temu już w cztery lata od swojego powstania, Narodowe Centrum Nauk Sądowych NCFS stanęło na pierwszej linii walki ze światowym terroryzmem. Laboratoria analityczne, bazy informacji materiałów wybuchowych, a nade wszystko wiedza i doświadczenie specjalistów zaczęło być intensywnie wykorzystywane przez służby specjalne Stanów Zjednoczonych. Obecnie standardem jest stała i bliska

współpraca oraz wzajemna wymiana informacji z Terrorist Explosive Device Analytical Center – TEDAC (Centrum Analiz Terrorystycznych Urządzeń Wybuchowych), a także z zespołami Combined Explosive Exploitation Cell – CEXC (Połączony Zespół Pozyskiwania Urządzeń Wybuchowych).

Oba elementy zostały utworzone dzięki zawartym porozumieniom pomiędzy: Departamentem Obrony USA, Departamentem Sprawiedliwości (a zwłaszcza FBI/ATF), Departamentem Bezpieczeństwa Wewnętrznego i innymi elementami wywiadowczymi Stanów Zjednoczonych. Ich zasadniczym zadaniem jest pozyskiwanie, badanie, analizowanie i dokumentowanie wszelkich zdarzeń z użyciem Improvizowanych Ładunków Wybuchowych (IED) – ze szczególnym uwzględnieniem rejonów działań wojennych.

Zespoły CEXE pracujące bezpośrednio w terenie, zbierają i opracowują wstępną dokumentację z miejsc zamachów przy wykorzystaniu oprogramowania „DFuze”. Komplet informacji - wraz z zabezpieczonymi próbkami, jest przesyłany do Centrum TEDAC (mieszczonego się w ośrodku FBI w Quantico National Laboratory w stanie Wirginia), gdzie prowadzone jest dalsze opracowywanie wyników. Końcowy efekt pracy w postaci szczegółowego raportu z dołączonymi wnioskami i zaleceniami jest rozsyłany do wszystkich służb i ośrodków szkoleniowych (np. NAVEODTECHDIV w Indian Head w stanie Maryland)⁵. Często trafia także do rąk zagranicznych służb partnerskich.

Jak pokazuje przykład Uniwersytetu Środkowej Florydy UCF z Orlando, podjęcie przez władze akademickie decyzji o współpracy z organami wymiaru sprawiedliwości, może znacząco poszerzyć ofertę

edukacyjną i wykorzystanie zaplecza naukowego uczelni. W konsekwencji wydarzeń międzynarodowych – mających wpływ na transformację służb specjalnych i dochodzeniowo-śledczych USA, nastąpił wzrost znaczenia uniwersytetu jako siedziby głównego ośrodka diagnostyczno-badawczego National Center for Forensic Science

– NCFS. Kadra akademicka uzyskała wysoce specjalistyczne kompetencje, które stały się podwaliną dla nowoczesnego programu kształcenia kadr służb państwowych. Uczelnia zaś stała się beneficjentem środków budżetowych, przekazywanych na rozwój programów naukowo-badawczych i wdrożeniowych.

References:

1. A Guide for Explosion and Bombing Scene Investigation – U.S. Dep. of Justice, National Institute of Justice, Rockville, MD, 2000.
2. IABTI Standard Operating Guidelines – Fredericksburg, VA, 2012.
3. Core Competencies, Subject Matter Experts and IABTI Strategic Planning – The Detonator, 2005, Volume 32, number 2.
4. The Journal of ERW and Mine Action – JMU, Issue 17.3/Fall 2013.
5. The Journal of ERW and Mine Action – JMU, Issue 17.3/Fall 2013.